

9. Капінос М.С. Механізми впливу державного управління на екстремізм як соціальну систему. Актуальні проблеми державного управління. 2012. Вип. 4. С. 69-72.
10. Гожій В.Д. Адміністративно-правове забезпечення протидії екстремізму в Україні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Кривий Ріг, 2019. 218 с.
11. Ірха Ю.Б. Особливості формування системи протидії екстремістській діяльності в Україні. «Права людини і національна безпека: роль органу конституційної юрисдикції»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (27 червня 2019 р.). Київ, 2019. С. 91-101.

A. Babii. The problem of the relationship between the concepts of extremism and extremist activity. – Article.

Summary. The article analyzes the main approaches to understanding the essence of extremism and extremist activity. The elements of the social essence of extremism and the main forms of manifestation of extremist activity are defined. Extremist activity is a manifestation of extremism and represents the practice of applying the ideology of extremism and specific forms of its implementation.

Key words: extremism, extremist acts, social phenomenon, ideology of extremism.

УДК 342.4:351.86

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5682/2022/37/02>

А. О. Шевель

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри правосуддя та філософії
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ ДО БЕЛЬГІЇ ВНАСЛІДОК РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню показників міграційних потоків у Європі внаслідок російського вторгнення, зокрема автор аналізує міграційний рух українців до Бельгії. В статті розкривається проблема інтеграції біженців в Бельгії, а також визначено структуру та кількість іммігрантів з огляду на статистичні дані. Розглянуто дії та позиції бельгійської влади щодо міграційної політики та вирішення проблеми масового напливу мігрантів. Розкрито перспективу динаміки міграції як складного і багатоаспектного феномена, спрогнозовано її подальший розвиток як нестабільного соціального явища. У статті проаналізовано основні зміни в характері міграційних переміщень населення за межі своїх держав, визначено тенденції щодо регіонального, поселенського розподілу мігрантів в Бельгії.

Ключові слова: міграція, міграційна політика, Європейський Союз, біженці, мігранти, міграційна криза.

Постановка проблеми.

Війна в Україні з росією вплинула на багато сфер політичного, економічного та соціального життя та спричинила найбільше переміщення європейських громадян з часів Другої світової війни, причому переважно більшість біженців становлять жінки та діти, що кардинально змінило міграційну ситуацію як в самій Україні, так і в багатьох країнах ЄС, включно з Бельгією.

Потреба аналізу переваг та недоліків зазначеного і складає актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням усіх аспектів міграційної політики та протидії нелегальній міграції на різних рівнях займаються як іноземні, так і українські дослідники, зокрема, ці ідеї розкривають праці В. О. Івашенка, В. В. Коваленка, В.І. Кривенка, О. В. Кузьменка, В. М. Куц, О. А. Малиновської, В. О. Новік, А.М. Черняк, а також зарубіжних учених: М. Вейнера, Р. Вольвенда, Р. Епплярда, С. Колінсона, С. Спенсера, І. Рів'єра, М. Пуглі, Р. Плендера, Дж. Солта, Р. Хавсмана. Особливу увагу у вивченні цієї проблеми приділяють американські дослідники, де ця тема завжди перебуває у центрі уваги юристів та політиків, зокрема, це є дослідження Д. Мартіна, Р. Босвелла, Д. Вейсбротта. Серед наукових досліджень проблем міграційної

політики та протидії нелегальній міграції, проведених останніми роками, вважаємо за доцільне згадати роботи О. Малиновської, О. Чуприни, К. Соколицької, О. Санчина, Т. Огневої та О. Відлер. Однак відсутні дослідження міграцій українців до Бельгії внаслідок повномасштабного російського вторгнення.

Метою статті є аналіз сучасної хвилі міграції з України в Бельгію та оцінити перспективи розвитку міграційних процесів у цьому напрямку.

Виклад основного матеріалу.

За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), кордони України вже перетнули близько семи мільйонів людей. В середньому близько 330 000 біженців наразі покидають Україну до сусідніх країн щотижня. За оцінками УВКБ ООН, до кінця року з України могли втекти до 8,3 мільйона біженців, а внаслідок війни до 25 мільйонів людей можуть бути переміщеними та потребувати гуманітарної допомоги [5]. На основі цієї оцінки очікується, що загальна кількість українських біженців продовжуватиме зростати, але це сильно залежить від тривалості та гостроти війни. Хоча загальна кількість українських біженців зростає, значна кількість людей – близько 2,1 мільйона – тимчасово повернулися в Україну. УВКБ ООН зазначає, що такі транскордонні переміщення можуть мати мятниковий характер і не повинні розглядатися як постійні повернення, тому вони не були враховані із валової цифри [3].

Бельгійське видання *La Libre Belgique* повідомляє, що критична фаза потоку українських біженців до Бельгії завершилася. За останні кілька тижнів прибуття українських біженців до Бельгії стабілізувалося, досягнувши стабільного рівня.

Бельгійська влада продовжує переглядати кількість очікуваних біженців з України. На початку війни уряд готувався до приїзду до 200 тисяч українців. У середині травня цей показник був значно знижений до 78 000 на кінець липня. За останніми підрахунками, на території Бельгії перебувають лише 52 тисячі українців.

Станом на червень українцям у Бельгії видано близько 47 тисяч статусів тимчасового захисту. 46% переміщених осіб, які потребували розміщення, отримали тимчасове житло у Фландрії. Ще 34,6% знайшли шлях до Валлонії, а 3,9% сказали, що в Брюсселі.

Лише близько чверті українських біженців потребували державного житла. Інші, ймовірно, знайшли житло самостійно, поклалися на допомогу друзів чи родини або шукали допомоги через приватні українські організації.

Важко підрахувати, скільки українців повернулося додому. Процес зняття з реєстрації є своєчасним, і деякі просто вирішують піти, не заповнивши всі необхідні документи.

Станом на червень близько 300 осіб офіційно зняли реєстрацію з Бельгії, щоб повернутися додому. Ще 595 зняли реєстрацію у своїх муніципалітетах, сигналізуючи про свій виїзд з країни або переїзд до іншої області [3].

Зазначимо, що Бельгія невелика країна, населення якої становить 11 мільйонів і українці – не єдина категорія біженців, яку вона приймає. Ще до початку війни в Україні міграційна система Бельгії зазнавала серйозної критики через недостатню інфраструктуру, брак соціальних працівників і приміщень для притулків. Біженці з Афганістану, Сирії, Іраку, Ефіопії місяцями намагалися отримати документи і пройти офіційну процедуру реєстрації, вистоюючи довжелезну чергу, нерідко займаючи її з ночі, біля єдиного на всю Бельгію реєстраційного центру, де працювало лише чотири вікна для подачі документів.

І лише коли в Бельгію почали прибувати біженці з України, влада Брюсселя віддала під потреби Агентства з розміщення прохачів притулку та Управління з питань іноземців – двох установ, які відповідають за прийом мігрантів у Бельгії – величезний виставковий павільйон біля підніжжя знакової пам'ятки бельгійської столиці – Атоміуму. Там люди мають змогу чекати на свою чергу у комфортних умовах, а до їхніх послуг 40 віконечок для подачі документів. Але чимало бельгійських правозахисних організацій критикують владу за нерівне ставлення до мігрантів, звинувачуючи їх у тому, що вони створюють зручніші умови для отримання офіційного статусу для українців, бо ті мають білу шкіру. Війна, кажуть вони, горе для всіх людей, незалежно від раси [1].

Необхідно зауважити, що при аналізі міграційного законодавства Бельгії Костюк Л. прийшла до висновку, що воно сприятливе для іммігрантів. Це зумовили такі чинники: високий рівень економічного розвитку цієї країни, низькі податки, можливість працевлаштуватися, високі показники оплачуваності праці, можливість отримати освіту. Тому бельгійський уряд розпочав політику регулювання міграції за трьома напрямками: управління міграційними потоками, боротьба проти нелегальної міграції, інтеграція іммігрантів.

Питаннями міграції в країні опікуються такі інстанції: Міністерство внутрішніх справ, Федеральна державна служба з соціальної інтеграції, Служба у справах іноземців, Верховний комісаріат у справах біженців та Постійна Апеляційна комісія у справах біженців. Однією з особливостей міграційного устрою Бельгії є те, що питаннями міграції займаються органи місцевого самоврядування: Регіональні центри інтеграції (у Брюсселі та Валлонії), Центр загального соціального забезпечення (у Фландрії), Центр добровільного повернення і розвитку, Координаційна рада по справах біженців та іноземців, Фламандський центр меншин.

Потрапити до Бельгії можна декількома легальними шляхами, а саме: переселення для одержання роботи (укладання трудового контракту із висококваліфікованими робітниками), возз'єднання сім'ї із неповнолітніми дітьми (шлюб із бельгійцем); бізнес-імміграція – заявник повинен вкласти 20 тис. євро (хоча в Бельгії не існує спеціальних бізнес-програм для мігрантів), навчання із подальшим працевлаштуванням, біженство.

Згідно бельгійського міграційного законодавства, кожен прибулий на територію держави протягом 8 днів обов'язково повинен звернутися до органів місцевого самоврядування (комун) в тій провінції, де він планує перебувати, щоб отримати дозвіл на перебування. Тривалість перебування на території держави визначається згідно візи (запит на одержання візи може розглядатися Посольством Бельгії 3 – 4 місяці) і не може перевищувати три місяці. Після реєстрації іммігрант одержує дозвіл на проживання та посвідчення особи- іноземця, котре щороку потрібно поновлювати. Інші вимоги існують до громадян ЄС, котрі автоматично отримують дозвіл на проживання від трьох до п'яти місяців. Цей дозвіл може бути продовжено на три місяці, якщо особа офіційно влаштувалася на роботу та зареєструвалася в службі Бельгійського соціального страхування. Що характерно – громадяни країн ЄС в Бельгії можуть одержати ідентифікаційний код.

Також Бельгія надає право проживати біженцям згідно міжнародних документів (Женевської конвенції (1951 р.), Шенгенських угод, Дублінської конвенції), а також згідно своїх законів, зокрема Закону про іноземних громадян (1980 р. із змінами від 1987 р., 1991 р., 1993 р., 1995 р., 1996 р.), Циркуляру щодо переорієнтації соціальної допомоги особам, які претендують на політичний захист. Статус біженця (а також пільги, передбачені цим статусом) в Бельгійському королівстві одержують громадяни, котрих переслідують у своїй країні за релігійну приналежність, політичні переконання (проте ці переконання не повинні суперечити загальним правам людини та законодавству країни). Процедура одержання статусу біженця у Бельгії має два етапи: перший – органи влади розглядають заявку, подану прохачем у Бюро в справах іноземців, і претендентів запрошують на співбесіду; другий (після перевірки достовірності фактів переслідування) – ще одна співбесіда, за результатами якої іноземці одержують статус і право на проживання (через п'ять років можуть подавати документи на громадянство). Якщо мігрантові відмовили, він може подати апеляцію до Генеральної комісії для біженців та осіб без громадянства, котра її розглядає протягом 30 днів, якщо вона відмовила, то мігрант повинен виїхати з країни протягом трьох діб. З моменту одержання статусу біженця іноземець отримує: соціальну допомогу, дозвіл на працю, на проживання, на оренду житла. Також біженець повинен вивчити фламандську або французьку мови (курси мігранти оплачують самостійно).

До одержання статусу біженця іноземці проживають у таборах тимчасового перебування (гуртожитки). Тут біженці отримують необхідний комплект санітарного приладдя, повне державне забезпечення (харчування та проживання) та забезпечуються легальною роботою (переважно на території табору або на підприємствах з підтримки діяльності таборів). Біженці, котрі не проживають в таборах тимчасового перебування, отримують невелику соціальну допомогу за місцем проживання або реєстрації центрі Суспільної соціальної допомоги (SPAS) та медичне страхування «Mutuelle».

Отже, міграційне законодавство Бельгійського королівства постійно оновлюється відповідно до вимог часу та спрямоване на регулювання міграційних потоків. Держава постійно контролює та часто змінює правила в'їзду в країну, умови перебування в ній, процедуру отримання громадянства (хоча воно найліберальніше в ЄС). Тому в міграційному законодавстві королівства помітна тенденція до зміщення акцентів з «мігрантів» на «нових громадян» (їхня інтеграція в суспільство, обов'язковою умовою якої стали освіченість, соціальна активність та законопослушність) [4, с. 187].

Для в'їзду в Бельгію потрібен стандартний перелік документів, як і для всіх країн ЄС. При перетині кордону: закордонні паспорти дорослих і дітей; будь-який інший документ, що посвідчує особу.

Бельгія приймає всіх, хто просить про статус біженця чи тимчасовий притулок. Слід звернути увагу на те, що таке тимчасовий захист. Це виняткова процедура, визначена європейською директивою: Директива Ради Європи 2001/55/РЄ від 20 липня 2001 року про мінімальні стандарти надання тимчасового

захисту у разі масового напливу переміщених осіб та заходів, спрямованих на забезпечення балансу між зусиллями держав-членів щодо прийому цих осіб і наслідками такого прийому. Ця директива була транспонована в бельгійське законодавство.

Впровадження режиму тимчасового захисту вимагає спеціального рішення Ради Європейського Союзу. Своїм рішенням про виконання від 4 березня 2022 року Рада Європейського Союзу відзначила факт масового напливу переміщених осіб до ЄС, які були змушені покинути Україну через збройний конфлікт. У цьому рішенні також вказуються групи осіб, на яких поширюється тимчасовий захист, а саме: вихідці з України та члени їхніх сімей, основне місце проживання яких було в Україні до 24 лютого 2022 року; особи без громадянства та громадяни третіх країн, крім України, які користувалися міжнародним захистом або еквівалентним національним захистом в Україні, та члени їхніх сімей, основне місце проживання яких було в Україні до 24 лютого 2022 року.

Процедура реєстрації тимчасового захисту включає подачу наступних документів: ідентифікаційні дані; біометричні дані (відбитки пальців); копії наявних документів, *які підтверджують, що ви належите до однієї з категорій, згаданих вище; свідоцтво про тимчасовий захист.*

За умови виконання умов для надання тимчасового захисту видається посвідчення. Після цього людина повинна звернутися до муніципальної адміністрації за місцем проживання з цим свідоцтвом. Муніципальна адміністрація видає власнику свідоцтва посвідку на проживання для вихідців з третіх країн, яких визнано або яким дозволено обмежений на більше трьох місяців термін перебування (картка «А. Обмежене перебування»)

Картка А дійсна протягом 1 року з дня впровадження режиму тимчасового захисту (тобто з 04.03.2022 по 04.03.2023). Термін її дії може бути продовжений двічі на 6 місяців, якщо своїм рішенням Рада Європейського Союзу не припиняє режим тимчасового захисту достроково.

Особи, яким дозволено перебування в якості осіб під тимчасовим захистом, мають право працювати за умови наявності у них дозволу на проживання (картка А, зазначена вище або додаток 15 до видачі картки А) [5].

Висновки.

Принагідно зазначити, що українські мігранти в Бельгію стали заручниками війни з росією. Перший іспит на міцність бельгійської влади пройдено, проте сумніви з питань подальшої міграційної політики залишаються.

Як запевняють чимало фахівців, міграційні процеси, так чи інакше, позначаються на динаміці чисельності населення в різних країнах і регіонах. При переселенні, українські мігранти приносять в соціальне життя країни істотні зміни, зокрема:

1. Внаслідок зіткнення культур – мігранти нерідко піддаються дискримінації і смертельній небезпеці, до того ж, загострюються питання інтеграції мігрантів до приймаючого співтовариства;
2. Збільшення навантаження на бюджети держав – членів ЄС, що закономірно веде до зниження життєвого рівня європейців, ескалації напруженості і наростання антиміграційних настроїв;
3. У багатьох країнах, особливо в Східній Європі, уряд, та й самі жителі, виступають проти прийому біженців і мігрантів.

Примітна в цьому плані позиція президента Чехії М. Земана, який сказав: «Ніхто тут біженців не запрошував» і додав, що його країна може прийняти більше українських біженців, тому що вони «можуть краще інтегруватися в суспільство, на відміну від мусульман»;

4. Розміщення і утримання мігрантів породжують економічну, політичну та соціальну кризу, яка проявляється в зростанні невдоволення платників податків, напруженості і національних забобнів в суспільстві. Поки протести носять антиурядовий характер і не ув'язуються, за деяким винятком, з мігрантами. У той же час, дана тенденція вже намітилася і в перспективі може привести до радикалізації громадської думки і сплеску антимігрантських настроїв. Поки вони носять епізодичний характер і проявляються у вигляді напруженості між людьми в зонах масового скупчення мігрантів.

Все це поступово формує конфліктний потенціал, який в будь-який момент може стати джерелом конфліктів більш високого, етноконфесійного рівня. У перспективі ж ескалація внутрішньополітичної напруженості в ряді країн цілком реальна з урахуванням того, що загрозам піддаються і такі фундаментальні цінності європейської спільноти, як безпека, недоторканість особи, захищеність цивільних прав тощо. І вона вже проявляється, причому в криміналізації ситуації, в цілому ряді країн.

Отже, українська міграція «прокладає» у світ нові мости. Незалежно від конкретної мети, вона виконує важливу роль у життєдіяльності бельгійського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власенко В. Тимчасовий захист. Як Бельгія приймає українських біженців. – URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yak-belgiya-prijmaye-ukrayinskih-bizhenciv/>
2. Dylan Carter. Flow of Ukrainian refugees to Belgium reaches sustainable levels. – URL: <https://www.brusselstimes.com/author/dylan-carter>
3. Kristy Siegfried. The Refugee Brief – 24 June 2022. – URL: <https://www.unhcr.org/refugeebrief/latest-issues>
4. Костюк Л. Міграційна політика Бельгії упродовж другої половини XX – початку XXI століття / Л. Костюк // Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – 2017. – Вип. 20. – С. 187-193. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2017_20_23
5. Ukraine refugee situation. – URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

A. Shevel. Peculiarities of the migration of Ukrainians to Belgium as a result of the russian-Ukrainian war. – Article.

Summary. *The article is devoted to the study of indicators of migration flows in Europe as a result of the Russian invasion, in particular, the author analyzes the migration movement of Ukrainians to Belgium. The article reveals the problem of integration of refugees in Belgium, and also defines the structure and number of immigrants based on statistical data. The actions and positions of the Belgian authorities regarding the migration policy and solving the problem of the mass influx of migrants are considered. The perspective of the dynamics of migration as a complex and multifaceted phenomenon is revealed, its further development as an unstable social phenomenon is predicted. The article analyzes the main changes in the nature of migration movements of the population outside the borders of their states, and identifies trends in the regional and settlement distribution of migrants in Belgium.*

Key words: *migration, migration policy, European Union, refugees, migrants, migration crisis.*